

DONIESIENIA Z LEŚNEGO ŚWIATA Nr 9/2012 (40)

Instytut Badawczy Leśnictwa, Sękocin Stary, ul. Braci Leśnej 3, 05-090 Raszyn
e-mail: zin@ibles.waw.pl www.ibles.pl

O bioekonomii we Freiburgu

33. Zimowe Kolokwium Leśne odbędzie się w styczniu 2013 roku na Uniwersytecie we Freiburgu (Badenia – Wirtembergia).

Wymienione kolokwium, którego tradycje liczą ponad 30 lat, stanowi odpowiednik organizowanej przez IBL już od 5 lat, zimowej szkoły leśnej. Kolejna różnica dotyczy m. in. liczby uczestników. W przypadku kolokwium wynosi ona na ogół 500 osób, natomiast w przypadku zimowej szkoły tylko do 200 uczestników – z uwagi na metraż sali konferencyjnej IBL.

W przyszłym roku tematem zimowego kolokwium we Freiburgu będzie bioekonomia. Termin ten odnosi się do nowej strategii rozwoju, polegającej na wytwarzaniu z biomasy leśnej oraz rolnej za pomocą przyszłościowych technologii, nowoczesnych produktów, maksymalizujących wartość dodaną (PKB) całego łańcucha produkcji leśno – drzewnej.

Źródło: *AFZ – Der Wald*, 16/2012

A. K.

Rosja w czołówce producentów drewna

Udział Rosji w światowej produkcji drewna okrągłego wyniósł w 2011 roku 9,8%. W tym samym okresie Stany Zjednoczone zajmowały 18,2% globalnego rynku, Kanada 9,1%, Brazylia 8,2%, Chiny 6,6%, Szwecja 4,3%, Finlandia i Niemcy – po 2,9%. Łączna wielkość światowej produkcji drewna w 2011 roku wyniosła 1,56 mld m³.

Źródło: *greenpressa.ru*

W.G.

Nowy kodeks leśny we Francji

Od 1 lipca 2012 we Francji obowiązuje nowy kodeks leśny. Jest to zbiór przepisów złożony z trzech – a nie jak dotąd z sześciu ksiąg. Księga pierwsza zawiera regulacje dotyczące wszystkich lasów – publicznych i prywatnych. Księga druga to zbiór zarządzeń, norm i wytycznych odnoszących się do lasów publicznych. Księga trzecia odnosi się do lasów należących do osób prywatnych i prawnych. Stary kodeks liczył ponad 700 stron, obecny około 500. Jest wydany wyłącznie w wersji elektronicznej

– przejrzystej i łatwej do przeszukiwania, a ponadto dostępnej ze strony:

<http://www.legifrance.gouv.fr/affichCode.do?cidTexte=LEGITEXT000006071514&dateTexte=20080505>

Źródło: *La Forêt Privée*, 2012, 326, 1-11.

A.A.

Międzynarodowy Związek Studentów Leśnictwa

W kwietniu i maju 2013 roku Uniwersytet w Sopron (Węgry) oraz Uniwersytet Rolniczy Boku w Wiedniu organizują regionalne spotkanie tytułowego Związku (Southern European Regional Meeting – SERM) w Austrii i na Węgrzech. Jego celem jest wymiana fachowej wiedzy leśnej i włączenie do sieci studentów leśnictwa z każdego poziomu kształcenia. Przez jeden tydzień 50. uczestników spotkania będzie mogło, dzięki wycieczkom naukowym, prezentacjom i warsztatom, zapoznać się z różnymi funkcjami lasów na Węgrzech i w Austrii. Obecnie poszukiwani są sponsorzy, gotowi wesprzeć tradycyjnie wspólne austriacko – węgierskie badania i pomóc w upowszechnianiu wiedzy i doświadczeń leśnych.

Źródło: *Forstzeitung*, 9/2012

A.K.

Informatyzacja rosyjskich lasów

W październiku br. w Pietrozawodsku (Karelia, Rosja) miała miejsce krajowa konferencja „Informatyzacja rosyjskiego leśnictwa. Perspektywy realizacji projektów informatycznych w regionach”. Według planów, już od 1 stycznia przyszłego roku w rosyjskich Lasach Państwowych zacznie działać nowy system informatyczny. Regiony pilotażowe – Republika Tatarstanu, Chanty-Mansyjski Okręg Autonomiczny – Jugra i Obwód Kirowski, już przetestowały system i jest on gotowy do eksploatacji. Prace nad informatyzacją trwały 2 lata.

Źródło: *greenpressa.ru*

W.G.

Certyfikacja na Białorusi

Trwają prace nad certyfikacją białoruskich lasów w systemie PEFC. W 2012 roku prawo wykorzystywania logotypu otrzymało siedem regionalnych oddziałów białoruskich lasów państwowych.

Źródło:

<http://www.belgiproles.by/NewsArticleView.aspx?ID=108>

W.G.

Rynek produkcji drewna jest stabilny

Drewno w Austrii jest surowcem i produktem stabilizującym gospodarkę kraju. Świadczą o tym następujące dane dotyczące 2011 r.:

1. Przemysł drzewny wyeksportował 70%, natomiast przemysł celulozowo – papierniczy do 86% swojej produkcji.
2. Import produktów leśno – drzewnych wyniósł 5,7 mld € i był większy o 7,4% w stosunku do roku poprzedniego. W tym samym roku eksport tychże produktów osiągnął 9,5 mld € i był większy o 9,3 % niż w 2010 r.
Dla porównania warto dodać, że bilans handlowy Austrii w 2011 r. był ujemny na kwotę 9,2 mld €.
3. Leśnictwo, przemysł drzewny oraz celulozowo – papierniczy zatrudniał około 300 tys. ludzi. W ponad 172 tys. przedsiębiorstw wytworzyli oni w ciągu roku produkcję o wartości 12 mld €.

Źródło: *Holz-Zentralblatt*, 16/2012

A. K.

Al-Kaida a lasy

Rosyjska Federalna Służba Bezpieczeństwa uważa, że za tegorocznymi podpaleniami lasów w krajach europejskich może stać Al-Kaida. Za teorią tą przemawiają m. in. zamieszczone na stronach internetowych terrorystów instrukcje organizacji „leśnego džihadu” i rekomendacje dotyczące miejsc podpałek. Al – Kaida, zdaniem specjalistów, realizuje strategię „tysiąca ukłuc”, która ma spowodować znaczące straty ekonomiczne w krajach Europy, bez ponoszenia dużych nakładów finansowych i strat w ludziach. Prawdopodobieństwo udowodnienia tego procederu przez służby specjalne jest jednak minimalne.

Latem pożary lasów w regionie śródziemnomorskim osiągnęły ogromne rozmiary. Szczególnie ucierpiała Hiszpania, gdzie spłonęło 165 tysięcy hektarów lasów. Sąsiadująca Portugalia poprosiła o pomoc w gaszeniu pożarów Unię Europejską.

Źródło: *greenpressa.ru*

W.G.

Rola lasu w ochronie jakości wody

W dniach 28-29 marca 2012 r. w Evian (Szwajcaria) odbyło się kolokwium końcowego projektu francusko-szwajcarskiego „Alpeau”, zatytułowane „Las źródłem wody pitnej”. Całkowity koszt projektu wyniósł 2 mln euro.

Szczegółowe wyniki badań, poza potwierdzeniem zasadniczej roli lasu w utrzymaniu dobrej jakości wody, pozwoliły na sformułowanie konkretnych zaleceń dotyczących gospodarki leśnej.

W hodowli lasu priorytetem powinno być prowadzenie drzewostanów o strukturze przestrzennej nieregularnej, skupiskowej, zwiększanie udziału gatunków liściastych, do co najmniej 20% nawet na siedliskach borowych i eliminowanie odnowień sztucznych na rzecz odnowień naturalnych. Wszystkie tereny źródłiskowe i ujęcia wody powinny być zaewidencjonowane.

Pozyskanie drewna na zboczach należy ograniczyć do powierzchni nie przekraczających 0,5 ha lub szerokości 50 m wzdłuż zbocza. Nie należy prowadzić pozyskania w okresach, gdy gleba jest nasycona wodą. Należy jak najszybciej oddalić przebieg dróg wywozowych od terenów źródłiskowych. W urządzeniach wykorzystywanych w strefach ochronnych powinno się stosować wyłącznie oleje biodegradowalne.

Źródło: *La Forêt Privée*, 2012, 326, 30-31 oraz 41-46.

A.A.

Inwazja inwazyjnego owada na inwazyjną roślinę

Kiedy w 2006 r. dr Jerry Michels ze swoim zespołem odkrył chrząszcze z Uzbekistanu żerujące na tamaryszku *Tamatrix aphylla*, pomyślano że będą one bardziej aktywnie niszczyć tę roślinę, niż inne gatunki sprawdzane wcześniej. Chrząszcze z Uzbekistanu wydawały się najbardziej odpowiednie do panującego klimatu. Eurazjatycki tamaryszek jest w USA rośliną inwazyjną, która nadmiernie rozprzestrzeniła się w niektórych rejonach, wzdłuż cieków wodnych. Roślina ta wypiera rodzime gatunki. Posiadając zdolność penetracji głębszych warstw gleby poprzez silnie rozwinięty system korzeniowy, łatwo pobiera wodę gruntową, przyczyniając się tym samym do osuszania terenu. Prowadzono liczne badania w celu sprawdzenia wpływu chrząszczy na zmniejszenie liczebności tamaryszku. Początkowo wypuszczane owady nie zasiedlały roślin i zwykle też nie udawało im się przetrwać do następnego roku. Niemniej jednak w 2012 roku chrząszcze sprawiły naukowcom wielką niespodziankę. Brak wiosennych przymrozków, które zwykle niszczyły część populacji, a także gorące lato, przyczyniły się do licznego namnożenia chrząszczy. W ciągu tego roku spowodowały one defoliację i śmiertelność tamaryszku na poziomie od dawna oczekiwanym przez naukowców.

Źródło:

<http://www.sciencedaily.com/releases/2012/09/120927104312.htm>

D.W.

W Belgradzie o lasach

W dniach 4 – 6. października br. w Belgradzie odbyła się konferencja pod tytułem „Lasy w przyszłości – zrównoważone użytkowanie, ryzyka i wyzwania” (Forest in future – sustainable use, risks and challenges). Spotkanie miało miejsce w Serbskim Instytucie Leśnictwa, który obchodzi właśnie 65. letni jubileusz istnienia. Współorganizatorami konferencji były organizacje: Międzynarodowa Unia Leśnych Organizacji Badawczych (IUFRO), Europejski Instytut Leśny (EFI), Międzynarodowe Centrum Leśnictwa i Przemysłu Leśnego (ICFI) oraz Wydział Ekologii Stosowanej (FAE). Na konferencję uczestnicy z 24 krajów zgłosili 186 referatów oraz 65 posterów. Zostały one podzielone na następujące sekcje tematyczne:

1. Ocena zasobów leśnych, modelowanie i zarządzanie nimi oraz planowanie urzędniowe;
2. Bioróżnorodność ekosystemów leśnych;
3. Zmiany klimatu;
4. Genetyka leśna, produkcja szkółkarska i selekcja;
5. Zalesienia, hodowla i ekologia lasu;
6. Ochrona lasu;
7. Polityka leśna;
8. Ochrona środowiska;
9. Biomasa i węgiel w ekosystemach leśnych;
10. Zarządzanie populacjami zwierząt.

Konferencja w Belgradzie była przede wszystkim okazją do zapoznania się z dorobkiem serbskich nauk leśnych oraz z miejscowym leśnictwem, bowiem autorzy z tego kraju byli najliczniej reprezentowani. W bogatym programie konferencji na plan pierwszy wysunęły się zagadnienia związane z udziałem lasów w łagodzeniu zmian klimatycznych, szacowania zapasów węgla w ekosystemach leśnych oraz wpływu rozmaitych czynników (m. in. warunków pogodowych) na zmiany w tych zasobach. W wielu referatach podkreślano wiodącą rolę zabiegów hodowlanych w kształtowaniu takiej struktury lasu, która sprzyja sekwestracji węgla oraz zachowaniu różnorodności genetycznej drzew leśnych. W dziedzinie ochrony lasu omawiano głównie zagadnienia związane z migracją szkodliwych owadów leśnych (m. in. kornika drukarza) wywołaną zmianami klimatu oraz biologicznymi metodami ich kontroli i ograniczania. Poszczególne kraje zaprezentowały również swoje aktualne polityki leśne oraz wdrażanie systemów certyfikacji i reformy systemów ochrony przyrody.

Źródło: własne

W.G.

Bezcenne czy bezwartościowe?

Zespół 8 tys. naukowców sporządził pierwszą tego rodzaju listę 100 najbardziej zagrożonych gatunków na świecie i ogłosił ją na Kongresie Ochrony Przyrody w Korei Południowej (odbywające się co cztery lata spotkanie Międzynarodowej Unii Ochrony Przyrody, ang. International Union for Conservation of Nature - IUCN).

Jedyną wspólną cechą znajdujących się na liście gatunków jest fakt, że dalszej egzystencji każdego z nich zagraża działalność człowieka: niszczenie siedlisk, zanieczyszczenie środowiska, polowania, zmiany klimatu. Twórcy listy mają jeszcze jedno kryterium: zwracają uwagę na gatunki, co do których obawiają się, że te zginą bez rozgłosu, jako że nie przynoszą korzyści ludziom. Na przykład kaktusy z rodzaju *Hoodia* używane były do tłumienia apetytu. Mogą być przykładem podejścia opierającego się uzyskiwaniu korzyści: co natura może zrobić dla nas? Mało ludzi natomiast wie o tym, że istnieje pasożytniczy grzyb *Cryptomyces maximus* (ang. Willow blister) rosnący w małym zakątku Walii. Jeszcze mniej - że jest to jeden z najrzadszych grzybów na świecie, co predestynowało go do umieszczenia na liście.

Lista jest prezentowana jako wyzwanie i zatytułowana „Bezcenne czy bezwartościowe?”. Jej twórcy zadają pytanie: czy otaczamy opieką jedynie gatunki charyzmatyczne, ikony, jak tygrysy, pandy oraz te, które mogą nam przynieść korzyści, jak kaktus *Hoodia* z pustyni Kalahari? Czy również mniej uprzywilejowane gatunki zasługują na ochronę? Dla jednego z twórców listy - Jonathana Baillie'a, dyrektora działu ochrony przyrody w londyńskim Towarzystwie Zoologicznym, dylemat ten pokazuje poważne problemy, przez którymi stoi dziś ochrona przyrody. Jak powiedział Baillie, społeczność fundatorów i ruch ochrony przyrody coraz bardziej skłaniają się ku podejściu „co przyroda może zrobić dla nas?”, zgodnie z którym dzikie gatunki i ich siedliska są wartościowane ze względu na korzyści, jakich mogą przysporzyć ludziom. Powoduje to, że coraz trudniej chronić najbardziej zagrożone gatunki na ziemi. Przy ocenie sposobu wydawania środków na ochronę przyrody naukowcy czują się pod wzrastającą presją, by argumentować na rzecz korzyści, jakie ochrona może przysporzyć ludziom. Na przykład wzywać do ochrony lasów, ponieważ lasy chronią przez osuwiskami i są naturalnym filtrem wody dla ludzi, a nie dlatego, że są – dla nich samych.

W przypadku niektórych gatunków perspektywa uzyskania konkretnego pożytku może przyczynić się do ich wyginiecia. Dzikie pochrzyn z Afryki Południowej prawdopodobnie ma właściwości antynowotworowe, ale w rezultacie „polowanie” na roślinę zagraża jej dalszej egzystencji. W innych przypadkach destrukcyjny efekt przynosi komercjalizacja zasobów naturalnych. Żyjący na niewielkim obszarze Oregonu i północnej Kalifornii trzmiel Franklina (*Bombus franklini*) jest zagrożony z powodu chorób rozprzestrzenionych przez trzmiele hodowane komercyjnie. Dzbanecznik *Nepenthes attenboroughii*, nazwany na cześć słynnego przyrodnika Davida Attenborough'a, występuje jedynie w Górach Wiktorii na Filipinach i jest zagrożony przez zbieraczy z powodu swojej sławy.

Ellen Butcher z londyńskiego Towarzystwa Zoologicznego wyjaśnia: „wszystkie gatunki z listy są unikalne i niezastępowalne. Jeśli zginą – żadne fundusze nie przywrócą ich do życia. Jeśli podejmiemy natychmiastowe działania, możemy dać im szansę na walkę o przetrwanie. Wymaga to jednak od społeczeństwa zaakceptowania i wsparcia moralnego oraz etycznego stanowiska, dającego wrodzonego prawa do życia wszystkim gatunkom”. Z niektórych gatunków

znajdujących się na liście pozostały ostatnie osobniki. Przykład – żyje dziś jedynie kilkadziesiąt antylop saola (*Pseudoryx nghetinhensis*).

Możliwe, że w przyszłości *Cryptomyces maximus* lub inne gatunki z listy znajdą medyczne zastosowania. Jednak zaangażowani w projekt przyrodnicy podkreślają, że to nie powinno być czynnikiem rozstrzygającym przy podejmowaniu działań na rzecz powstrzymania wymierania gatunków. „Wszystkie gatunki mają wartość dla zasobów naturalnych, a zatem - również dla nas, ludzi” – mówi Simon Stuart, szef Komisji ds. Przetwarzania Gatunków (IUCN Species Survival Commission). Mimo, że wartość niektórych gatunków może nie być oczywista na pierwszy rzut oka, w rzeczywistości wszystkie one biorą udział w zdrowym funkcjonowaniu planety”.

Źródło:

<http://www.guardian.co.uk/environment/2012/sep/11/100-most-endangered-species-listed>

M.K.

Drewno opałowe zaatakowane przez owady

Nowe badania opublikowane w czasopiśmie Journal of Economic wykazały, że w 47 % wiązek drewna opałowego zakupionego w sklepach i na stacjach benzynowych na terenach stanów Kolorado, Nowy Meksyk i innych (USA), znajdowały się żywe owady. Naukowcy stwierdzili, że w zasiedlonym drewnie mogą być obecne patogeny i owady takie jak: opiętek *Agrilus planipennis*, kózka azjatycka *Anoplophora glabripennis*, bielodjad *Dendroctonus* i inne korniki. Uważają również, że istnieje wysokie ryzyko przenoszenia owadów w drewnie opałowym na duże odległości, ponieważ owady opuszczają drewno przez półtora roku od daty zakupu. Obecnie nie ma zatwierdzonego przepisu krajowego, który wymagałby odpowiedniego zabezpieczenia drewna opałowego przed wprowadzeniem do handlu. Autorzy uważają, że rozsądnym rozwiązaniem jest poddanie drewna obróbce termicznej przed sprzedażą.

Źródło:

<http://www.sciencedaily.com/releases/2012/10/121008134224.htm>

D.W.

„Leśne serce Anglii”

Jeden z najbogatszych mieszkańców Wielkiej Brytanii, wydawca i poeta, Felix Dennis obwieścił swój zamiar posadzenia setek tysięcy drzew w hrabstwie Yorkshire w ramach projektu o nazwie „Leśne serce Anglii” (The Heart of England Forest Project). Jego celem jest utworzenie i zachowanie lasu złożonego z rodzimych gatunków drzew i krzewów liściastych, zlokalizowanego w centralnej części Anglii. W składzie gatunkowym nasadzeń dominowały będą dęby, jesiony, lipy i brzozy. Sadzone będą również: czereśnia ptasia, klon polny, wierzby, grab, dzika grusza, topola czarna, jarzab i szereg gatunków krzewów. Akcja finansowana będzie ze środków

uzyskanych m. in. dzięki wieloletniej umowie wydawcy z międzynarodowym magazynem dla mężczyzn „Maxim”.

Źródła:

<http://www.heartofenglandforest.com>

<http://www.greenpressa.ru/world/3754/>

W.G.

Kradzieże drewna w Rosji

Według informacji federalnej Agencji ds. Gospodarki Leśnej, w Rosji z roku na rok zmniejsza się rozmiar nielegalnego pozyskania drewna. W pierwszym półroczu 2012 roku na terytorium kraju wykryto 450 tys. m³ nielegalnie pozyskanego surowca, podczas gdy w analogicznym okresie 2011 roku wielkość ta wynosiła 517 tys. m³. Straty budżetu zmniejszyły się o 600 mln rubli - z 5,7 do 5,1 mld rubli. Najwięcej nielegalnych wyrębów - 43% - wykrywane jest w Syberyjskim Okręgu Federalnym. Statystyki prowadzone przez niezależne organizacje ekologiczne różnią się znacząco od oficjalnych danych i mówią o 40 do 50 mln m³ kradzionego drewna rocznie. Stanowi to około 25% rocznego planowego pozyskania drewna w Rosji.

Źródło: <http://www.greenpressa.ru/forest/3769>

W.G.

Informacje opracowali:

A.A. – Antonina Arkuszewska

W. G. – Wojciech Gil

A.K. – Andrzej Klocek

M.K. – Michał Kalinowski

D.W. – Danuta Woreta